

Gabriel Garcia Márquez:

Vénséges vén apóka hatalmas szárnyakkal

Az esőzés harmadik napján már temérdek rákot pusztítottak el a házban, s így Pelayónak át kellett gázolnia elöntött kertjén, hogy a tengerbe dobálja őket, az újszülött ugyanis lázasan töltötte az éjszakát, ennek pedig úgy gondolták csakis a dögszag lehet az oka. Kedd óta szomorú volt a világ. Az ég és a tenger egyetlen nagy hamuhegy a márciusi éjszakában csillagzárorként fénylő parti főveny pedig rohadó tengeri állatokkal elegye sár. S mert a fény még azon a déli órán is amikor Peláyó a rákok tengerbe dobálásával végezvén visszafelé tartott a házba igen bágyadt volt, nagyon kellett meresztgetnie a szemét, hogy kivegye mi az a nyöszörgő és vergődő valami ott a kert végében. Csak amikor egészen a közelébe ért akkor látta, hogy egy öregember fekszik arccal elterülve a latyakban és bárhogy erőlködik képtelen feltápáskodni, mert megakadályozzák hatalmas szárnyai. Peláyó e szörnyüségétől megrémülve hanyatt- homlok rohant Elizendáért a feleségéért, aki éppen borogatást tett a beteg gyerekekre és meg sem állt az asszonnyal míg a kert végébe nem értek. S most már ketten bámulták szótlan rémülettel az égből pottyant figurát. Öltözéke koldusra vallott. Feje kopasz volt csak itt- ott éktelenkedett rajta egye egy-egy fakult hajcsomó, fogainak nagy része kihullott, s egyáltalán semmi magasztos sem volt benne, ahogyan ott feküdt, mint egy szárnalmas pocsolyába mártott dédapó. Nagy mocskos félig megkopaszodott keselyűszárnyai pedig mindörökre beleragadtak a sárba. Addig-addig nézték olyan figyelemmel, hogy mire ámulatukból felocsúdtak már meg is barátkoztak vele olyannyira, hogy még szólni is mertek hozzá és ő válaszolt is igaz ugyan, hogy valami érthetetlen dialektusban, de erős hajóseberre valló hangon. Így azután, napirendre tértek a szárnyai fölött is és arra a bölcs következtetésre jutottak, hogy idegen hajóról származó magányos hajótörött lehet, akinek a hajója felborult a viharban. A biztonság kedvéért azért áthívták a szomszédasszonyt, aki szakértő volt az élet és a halál minden dolgában, s akinek egyetlen pillantása elegendő volt, hogy tévedésükből kigyógyítsa őket.

- Angyal ez – mondta rá – biztos a gyerekekért jött, de olyan öreg már szegény hogy földhöz csapta az eső.

Másnap már mindenki tudta, hogy Peláyóék egy hús vér angyalt tartanak fogva a házukban. Bár a mindent tudó szomszédasszonynak az volt a véleménye hogy a mai kor angyalai egy mennyei összeesküvés szökevényei, Peláyóéknak még sem volt szívük hozzá, hogy agyonüssék. A férfi a konyhából vigyázta egész délután törvényszolgai fegyverével, egy furkósbottal, lefekvés előtt pedig nagy ügyel- bajjal kicibálta a sárból és bezárta a tyúkok közé a rácson ketrecbe. Éjfél tájt mikor az eső elállt Pelayó és Elizenda folytatta a rákvadászatot. Kevéssel ezután a gyermek láztalanul és nagy étvágyal ébredt. A szülők ujjongtak örömeikben és elhatározták, hogy felteszik az angyalt egy tutajra, ellátják édesvízzel meg háromnapos étellel és sorsára hagyják a tengeren. Ám amikor kora hajnalban kimentek az udvarra már az egész szomszédasszonyok ott nyüzsgöttek a tyúktól előtt, a legcsekélyebb áhítat nélkül, mindenféle enivalót dugdostak be a rácson át mintha az angyal nem is természetfeletti lény, hanem valami cirkuszi jószág lett volna. Gonzága atya, akit

egészen felkavart a valószerűtlen hír, hét óra előtt ért oda. Odahajolt a rácshoz és tüstént eldörögte katekizmusát, azután utasítást adott, hogy nyissák ki a ketrecet, hogy közlőrl megnézhesse azt a nyomorúságos férfiút, aki gubbasztó szárnyasok közt leginkább egy óriási elaggott tyúkra emlékeztetett. Az egyik sarokban hevert és kiterjesztett szárnyait szárítgatta a napon, körülötte gyümölcshéjak és reggelimaradékok, melyeket a hajnali látogatók hajigáltak be neki. Amikor Gonzága atya bebújt az ólba és latinul köszöntötte éppen csak felpillantott régiségkereskedő szemével motyogott valamit a maga nyelvén, mint akitől idegenek az e világi szemtelenségek. Mikor a plébános meggyőződött róla, hogy nem érti Isten nyelvét és földi képviselőjét még csak üdvözölni sem tudja, mindjárt gyanút fogott, hogy valami csalás van a dologban, kijött az ólból és rövid prédikációt intézett a kíváncsiakhoz, melyben óva intette őket a hiszékenység veszedelmeitől. Legfőbb érve az volt, hogy ha a szárnyak léte nem döntő kérdés a repülőgép és a karvaly közti különbség meghatározásában, akkor még kevésbé lehet mérvadó az angyalok felismerésében. Mindazonáltal megígérte, hogy ír majd a püspökének, hogy az írjon a bíboros érseknek, hogy azután az írjon öszentségének, a pápának, hogy így a döntő határozat a lehető legmagasabb helyről jöhessen. Bölcselkedése pusztába kiáltott szó maradt. A rabul ejtett angyal híre oly sebesen terjedt el, hogy néhány óra leforgása alatt az udvar valóságos piactérré változott, s végül ki kellett hívni a csendőröket, hogy bajonettel parancsoljanak megálljt az emberáradatnak, amely már- már elsodorta a házat. Elizendának, aki derékfájást kapott a sok vásári szemét eltakarításától ekkor az a mentő ötlete támadt, hogy zárják le az udvart és szedjenek belépődíjat az angyalnézésért. Még Martinink szigetéről is jöttek kíváncsiak, jött egy vándorcirkusz repülőakrobatával, aki nagy csattogással elszállt a sokadalom fölött, de nem ügyelt rá senki, mert szárnya nem angyalszárny, hanem közönséges denevérszárny volt. Jöttek gyógyulást remélve a Karib tenger mellékének nyomorúságos betegek. Peláyó és Elizenda boldogan sürgött forgott a zürzavarban, melyet, az angyal eget, földet rengető hajótörése okozott és nem egészen egy hét alatt már megtöltötték pénzzel a hálószobákat pedig a sorukra várakozó zarándokok oszlopa még a látóhatár másik széléig ért. Csak az angyal nem vett részt a felfordulásban, amelynek okozója éppen ő volt. Minden idejét lekötötte, hogy hevenyészett vackán, kényelmes helyet találjon magának, annyira elkábult a rácsl elé tett olajmécsesek és áldozati gyertyák, pokoli melegétől. Kezdetben kámforkristályokat akartak etetni vele, mert a mindentudó szomszédasszony ismeretei szerint ez az angyalok eledele, de nem élt velük, mint ahogy érintetlenül hagyta a pápai falatokat is melyeket a vezeklők hoztak neki és soha nem derült rá fény hogy angyal volta, vagy élemedett kora okozta e, hogy végül is csak a padlízánkrémet volt hajlandó elfogadni. Úgy látszott egyetlen természetfeletti erénye a türelem, kivált az első időkben mikor a tyúkok a szárnyaiban megtelepedett égi parazitákat csipegették, a bénák a tollait tépdessék, hogy megérintsék velük nyomorék testrészeiket, s még a legáhíttasabbak is köveket hajigáltak rá annak reményében, hátha feláll, egész testét megláthatják. Egyetlen esetben sikerült csak kihozni a sodrából, amikor izzó marhabillogot nyomtak hozzá, mert már órák óta nem mozdult, s így halottnak hitték. Álmából felriadva könnytelen szemmel felüvöltött a maga titokzatos nyelvén, vert néhányat a szárnyával, s ettől olyan tyúkrágya és holtpor örvényt kavart, amely nem származhatott e világi lénytől,

s bár sokaknak az volt a véleménye, hogy inkább fájdalomában tette, mint dühében ettől kezdve óvakodtak attól, hogy felbosszantsák, mert a többség megértette, hogy nem egy nyugalomba vonult szeráf lustálkodik, hanem egy világhatásztrófa pihen előttük.

Történt pedig, hogy ezekben a napokban a Karib-tenger vidékének sok egyéb vándorcirkuszi látványosságával együtt a faluba hoztak és közszemlére tettek egy nőt, aki pókká változott, mert engedetlen volt a szüleivel, s itt nemcsak hogy kevesebb belépődíjat kértek, mint az angyalnál, hanem azt is megengedték, hogy mindenféle kérdéseket tegyenek fel a nőnek keserves állapotára vonatkozóan, sőt jobbról-balról megvizsgálhatta bárki, aki kétségbe vonta e borzalom valóságát. S e csodabogárnak akaratlanul is győzedelmeskednie kellett egy angyal fölött, aki fennhéjzásában pillantásra is alig méltatta a halandókat. Nem beszélve arról, hogy a neki tulajdonított néhány csoda is valami elmebeli fogyatékoságról árulkodott, mint a vak esete például, aki nem nyerte ugyan vissza a látását, de három új foga nőtt, vagy a bénáé, aki nem tanult meg járni, viszont majdnem nyert a lottón, vagy a leprásé, akinek napraforgók nőttek ki a sebeiből. S mert az emberek e csodákat inkább gúnyolódásnak vették, mint vigasznak a pókká változott nő megérkezése már csak a kegyelemdöfést adta meg az angyal megtépázott tekintélyének. Így tehát Peláyóék kertje ismét olyan elhagyatottá vált, mint amikor három napon át zuhogott az eső, és rákrok nyüzsögtek a hálószobákban. A háziaknak azonban mégsem volt okuk panaszra, a befolyt pénzből építettek egy kétemeletes házat erkélyjel, kerttel és magas feljáróval, hogy a rákrok télvíz idején ne mászhassanak be, az ablakokra pedig vasrácsot szereltek az angyalok ellen. A tyúkóllal nem törődött senki, ha olykor-olykor felocsolták rovarirtóval vagy mirhát égettek benne ezt nem az angyal kedvéért tették, hanem hogy valamiképp ellensúlyozzák a szemétdomb bűzét, amely már kísértéként lebegte be, s újból ódonná változtatta a házat. Kezdetben mikor a gyermek járni tanult vigyáztak, nehogy túlságosan közel menjen a csirkeóllhoz, de lassacskán megfeledkeztek félelmükről és a bűzhöz is hozzászoktak, s így mielőtt még tejfogai kihullottak volna a gyermek már bent játszadozott a csirkeóllban, amelynek rozsdás rácsai addigra darabokra hullottak. Az angyal vele sem volt sokkal barátságosabb, mint a többi halandóval, viszont egy illúzióit vesztett kutya egykedvűségével tűrte a legagyafúrta csintalanságokat is. Egyszerre kapták meg mindketten a bárányhimlőt, az orvos, aki a gyermekhez járt, nem állhatta meg, hogy meg ne vizsgálja az angyalt, s olyan erős zörejeket észlelt a szívében meg a veséjén, hogy azt mondta csoda, hogy még él egyáltalán. Mégis szárnyainak logikája lepte meg leginkább, olyan természetesen illeszkedtek tökéletesen, emberi szervezetéhez, hogy már- már az volt érthetetlen, miért nincs szárnya a többi embernek. Mire a gyermek iskolába került a nap és az esőzések összedöntötték a csirkeóllt, a kiszabadult angyal úgy vonszolta magát ide-oda, mint egy gazdáját vesztett haldokló állat. Ha seprűnyéllel kiverték az egyik szobából a következő pillanatban már a konyhában találták. Látszatra annyi felé járt egyszerre, hogy már azt hitték kettéhasadt, megsokszorozta önmagát, hogy mindenüvé jusson belőle a házban, s az elkeseredett Elizenda magából kikelve kiabált, hogy kész istencsapás ebben az angyalokkal teli pokolban élni. Az angyal szinte enni sem tudott a régiségkereskedő szemére ereszkedett homály miatt minduntalan nekiment az ágas fának s tollaiból

csak pihés csövecskék maradtak. Pelayó bebugyolálta egy kendőbe, sőt annyira megesett rajta a szíve, hogy a fészerbe vitte aludni és csak ekkor vették észre, hogy éjszakánként láza van és nyekeregve nyögdécsel, mint egy öreg norvég. S ekkor hosszú idő után először valóban megijedtek, mert azt hitték meghal, s arra nézve még a mindentudó szomszédasszonynak sem volt semmi bölcs tanácsa, hogy mihez kezdjenek egy halott angyallal. Ám nemcsak túlélte élete legnehezebb telét, hanem valósággal újjá született mire a nap kisütött. Néhány napig ugyan mozdulatlanul feküdt a kert legeldugottabb zugában decemberre azonban szárnyain erős és vastag tollak nőttek amolyan öreg madártollak, melyek azonban öregkori kellemetlenségnek tetszettek inkább. Ám neki ismernie kellett e változások okát, mert gondosan ügyelt rá, hogy senki ne vegyen észre rajta semmit és arra is, hogy senki meg ne hallja a hajós dalokat, melyeket olykor- olykor a csillagos égbolt alatt énekelt. Egyik reggel Elizenda éppen hagymát szeletelt az ebédhez mikor azt hitte egy tenger felől érkező szélroham tépi fel az erkélyajtókat és söpör végig a házon. Kinézett a kertre nyíló ablakon és rajta kapta az angyalt amint a szárnyait próbálgatja. Olyan esetlen volt, hogy kiszaggatta az egész veteményt, mintha fölgereblyézte volna s már-már földöntötte a fészert az eszeveszett szemet kápráztató szárnyacsapkodással. Végül mégis fölemelkedett, s mikor ez véletlenül sikerült egy agg karvaly röptére hasonló repüléssel elszállt a falu utolsó házai fölött. Elizenda felsóhajtott a megkönnyebbüléstől az angyal és a maga nevében, követte szemével, míg az egész hagymát föl nem vágta és követte még akkor is, amikor már nem is láthatta. Követte, mert nem életének megrontója volt immár, hanem egy képzeletbeli pont a tenger horizontján.